

Päivämäärä

20.1.2009

Dnro

2626/01/2008

Voimaantulo- ja voimassaoloaika

1.2.2009 – toistaiseksi

Kumoaa

Maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston yleiskirje nro 2/93 naudan tarttuvan leukoosin vastustamisesta

Valtuutussäännökset

Eläintautilaki (55/1980) 8 §:n 4 momentti ja 12 §:n 2 momentti (muut. 303/2006)

Vastaavat EY-säädökset

Neuvoston direktiivi 64/432/ETY (31964L0432); EUVL N:o L 121, 29.7.1964, s. 1977

Maa- ja metsätalousministeriön asetus nautojen tarttuvan leukoosin vastustamisesta

Maa- ja metsätalousministeriön päätöksen mukaisesti säädetään 18 päivänä tammikuuta 1980 annetun eläintautilain (55/1980) 8 §:n 4 momentin ja 12 §:n 2 momentin nojalla, sellaisena kuin niistä 12 §:n 2 momentti on laissa 303/2006:

1 luku Yleiset säännökset

1 §

Tarkoitus ja soveltamisala

Tämän asetuksen tarkoituksena on seurata nautojen tarttuvan leukoosin, jäljempänä *leukoosi*, esiintymistä ja estää sen leviäminen.

Asetuksessa säädetään leukoosin esiintymisen valvonnasta sekä toimenpiteistä epäiltäessä ja todettaessa leukoosia.

2 §

Suhde muihin säädöksiin

Keinosiemennyssonniin tutkimuksesta leukoosin varalta säädetään sonnin spermalle asetettavista eläinten terveysvaatimuksista annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (6/EEO/2004).

Alkion luovuttajaeläinten terveysvaatimuksista leukoosin suhteen säädetään naudan alkioille asetettavista terveysvaatimuksista annetussa maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston yleiskirjeessä (1/94).

Terveysvaatimuksista leukoosin suhteen nautojen sisämarkkinakaupassa säädetään eräiden tuotantoeläinten sekä niiden alkioiden ja sulusolujen eläintautivaatimuksista Euroopan yhteisön sisämarkkinoilla annetussa maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston päätöksessä (1578/1994).

3 §

Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

- 1) *leukoosilla* retroviruksen aiheuttamaa naudoilla esiintyvää tarttuvaa leukoosia;
- 2) *naudoilla* kaikkia kesynautarotuja, biisoneita (*Bison bison*) ja vesipuhveleita (*Bubalus bubalus*);
- 3) *pitopaikalla* nautaeläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän käyttöönottamisesta sekä naudanlihan ja naudanlihatuotteiden pakollisesta merkitsemisestä ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 820/97 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1760/2000 2 artiklassa määriteltyä tilaa, ei kuitenkaan teurastamoa;
- 4) *lähtöpitopaikalla* pitopaikkaa, jossa teurastettavaksi lähetettyä nautaa on viimeksi pidetty;
- 5) *tartuntapitopaikalla* pitopaikkaa, jossa leukoosiin sairastunutta nautaa on viimeksi pidetty; sekä
- 6) *kontaktipitopaikalla* pitopaikkaa, jossa leukoosiin sairastunutta nautaa on pidetty ennen sen pitämistä tartuntapitopaikassa, tai johon leukoosi on voinut levitä kontaktin kautta, taikka josta leukoosi on voinut levitä tartuntapitopaikkaan.

4 §

Näytteiden lähettäminen laboratorioon ja tutkimus laboratoriossa

Leukoosin varalta otetut näytteet lähetetään tutkittaviksi Elintarviketurvallisuusvirastoon, jäljempänä *Evira*. Tutkittaviksi lähetettävien näytteiden mukana on oltava Eviran näytelähete asianmukaisesti täytettynä.

Evirassa näytteet tutkitaan eläinten terveyteen liittyvistä ongelmista yhteisön sisäisessä nautaeläinten ja sikojen kaupassa annetun neuvoston direktiivin 64/432/ETY liitteen D mukaisesti.

2 luku **Leukoosin esiintymisen valvonta**

5 §

Teurastettujen nautojen tautiseuranta

Teurastetut naudat on tarkastettava leukoosiin viittaavien muutosten varalta. Valvonnasta vastaa tarkastuseläinlääkäri teurastamossa ja kunnaneläinlääkäri pienteurastamossa.

Todettaessa leukoosiin viittaavia muutoksia yli 24 kuukauden ikäisessä naudassa on tarkastuseläinlääkärin tai kunnaneläinlääkärin toimitettava näytteitä muuttuneista kudoksista Eviraan tutkittaviksi. Muuttuneiden kudosten lisäksi Eviraan on toimitettava verinäyte, ellei verinäytteen ottaminen ole mahdotonta. Muuttuneet kudokset on toimitettava Eviraan tuoreina, jos eläimestä ei ole saatu verinäytettä.

6 §

Tautiseuranta veri- ja maitonäytteistä

Eviran on vuosittain tutkittava edustava otos nautakarjasta leukoosin varalta veri- tai maitonäytteistä neuvoston direktiivin 64/432/ETY mukaisesti.

3 luku

Toimenpiteet epäiltäessä leukoosia

7 §

Ilmoitusvelvollisuus

Eläimen omistajan tai haltijan velvollisuudesta ilmoittaa kunnaneläinlääkärille epäillessään naudan sairastuneen tai kuolleen leukoosiin säädetään eläintutilain 9 §:ssä. Eläinlääkäreiden vastaavasta ilmoitusvelvollisuudesta säädetään vastustettavista eläintaudeista ja eläintautien ilmoittamisesta annetun maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston päätöksen 1346/1995 4 §:ssä.

8 §

Toimenpiteet kliinisissä epäilytapauksissa

Kun kunnaneläinlääkäri on saanut 7 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tai itse epäilee naudassa olevan leukoosia, hänen tulee tutkia sairastunut eläin kliinisesti sekä tarkastaa pitopaikan muut naudat.

Jos epäilyä ei voida sulkea pois sairastuneen eläimen kliinisen tutkimuksen perusteella, on kunnaneläinlääkärin lähetettävä näytteitä Eviraan tutkittaviksi leukoosin varalta. Evira antaa ohjeet tarvittavien näytteiden määrästä ja laadusta ja siitä, mistä eläimistä näytteet otetaan, neuvoston direktiivin 64/432/ETY mukaisesti.

9 §

Rajoittavat määräykset epäilytapauksissa

Jos laboratoriotutkimusten perusteella tai muusta perustellusta syystä leukoosia epäillään esiintyvän pitopaikassa, kunnaneläinlääkärin on annettava pitopaikalle rajoittavat määräykset.

Rajoittavilla määräyksillä:

- 1) kielletään nautojen luovuttaminen muualle kuin suoraan teurastettaviksi;
- 2) velvoitetaan ilmoittamaan etukäteen teurastamon tarkastuseläinlääkärille tai pienteurastamon kunnaneläinlääkärille teurastettaviksi lähetettävistä nautoista;

- 3) kielletään naudnan sperman, munasolujen ja alkioiden luovuttaminen pitopaikasta; ja
 4) kielletään pastöroimattoman maidon luovuttaminen pitopaikasta käytettäväksi nautojen ravinnoksi.

10 §

Jatkotutkimukset epäilytapauksissa

Kun epäily perustuu patologisanatomiseen löydökseen yli 24 kuukauden ikäisestä naudasta, eikä epäilyä voida vahvistaa tai sulkea pois toisella laboratoriomenetelmällä, kunnaneläinlääkäriin on toimitettava verinäytteet lähtöpitoaikasta kaikista yli 12 kuukauden ikäisistä naudoista Eviraan tutkittaviksi leukoosin varalta aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua epäillyn naudnan poistamisesta pitopaikasta. Tutkimustulosten ollessa kielteisiä näytteenotto on uusittava aikaisintaan neljän ja viimeistään 12 kuukauden kuluessa ensimmäisestä näytteenotosta. Tarkastuseläinlääkäriin tai pienteurastamo-alueen valvovan kunnaneläinlääkäriin on toimitettava verinäytteet lähtöpitoaikasta teurastettaviksi lähetetyistä yli 12 kuukauden ikäisistä naudoista Eviraan tutkittaviksi leukoosin varalta.

Poiketen 1 momentissa säädetystä lähtöpitoaikasta verinäytteet voidaan kuitenkin ottaa välittömästi ja vain niistä eläimistä, jotka ovat olleet läheisessä kontaktissa epäiltyyn nautaan, taikka osittain tai kokonaan korvata maitonäytteillä, jos epäilty nauta on ollut nuorempi kuin 36 kuukauden ikäinen. Tällöin tutkimustulosten ollessa kielteisiä näytteenottoa ei tarvitse uusida. Teurastettaviksi lähetettyjä nautoja ei tarvitse tutkia, jos ne on tutkittu jo lähtöpitoaikassa. Jos nauta ei ole syntynyt lähtöpitoaikassa Evira voi päättää, että 9 §:n ja tämän momentin määräyksiä sovelletaan lähtöpitoaikasta sijaan pitopaikkaan, jossa nauta on syntynyt.

Muissa epäilytapauksissa Evira antaa ohjeet tarvittavien näytteiden määrästä ja laadusta ja siitä, mistä eläimistä ja millä aikavälillä näytteet otetaan, sen mukaisesti kuin neuvoston direktiivissä 64/432/ETY säädetään.

11 §

Rajoittavien määräysten kumoaminen

Kunnaneläinlääkäriin on kumottava 9 §:ssä tarkoitetut rajoittavat määräykset, jos epäily osoittautuu aiheettomaksi 10 §:ssä tarkoitettujen laboratoriotutkimusten perusteella.

12 §

Poikkeukset

Jos 9 §:n nojalla annetuista rajoittavista määräyksistä aiheutuu huomattavaa haittaa pitopaikan eläintenpidolle esimerkiksi vasikoiden ja nuorkarjan kasvatustilojen puuttumisen takia, kunnaneläinlääkäri voi eläinten omistajan hakemuksesta myöntää niistä poikkeuksia nautojen siirtämiseksi toiseen pitopaikkaan, jossa ei samanaikaisesti pidetä muita nautoja. Päätöksestä ilmoitetaan sille kunnaneläinlääkäriin ja läänineläinlääkäriin, jonka virka-alueella nautojen määränpäänä oleva pitopaikka sijaitsee. Kunnaneläinlääkäri antaa määränpäänä olevalle pitopaikalle 9 §:n 2 momentin mukaiset rajoittavat määräykset. Määränpäänä olevaan pitopaikkaan sovelletaan myös 10 ja 11 §:n määräyksiä.

4 luku Toimenpiteet, kun leukoosi on todettu

13 §

Tartuntapitopaikalle annettavat rajoittavat määräykset ja tartunnan saaneiden eläinten poistaminen

Jos eläimessä on todettu leukoosia, kunnaneläinlääkäri on annettava tartuntapitopaikalle 9 §:n 2 momentin mukaiset rajoittavat määräykset, ellei niitä ole annettu jo epäilyn perusteella.

Rajoittavien määräysten kumoamisen edellytyksenä on, että tartuntapitopaikasta poistetaan joko teurastamalla tai lopettamalla:

- 1) naudat, joissa leukoosi on todettu, ja
- 2) jos ensimmäisessä luetelmakohtassa tarkoitettujen naudat olivat lehmiä, kaikki niiden jälkeläiset.

Valtion varoista voi saada eläintautilain 17 ja 19 §:n mukaisesti korvausta niistä eläimistä, jotka on teurastettu tai lopetettu omistajan hakemuksesta.

14 §

Jatkotutkimukset tartunnan saaneiden eläinten poistamisen jälkeen

Kunnaneläinlääkäri on aloitettava 10 §:n 1 momentissa tarkoitettujen jatkotutkimusten aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua 13 §:ssä tarkoitettujen nautojen poistamisesta pitopaikasta. Tarkastuseläinlääkäri tai pienteurastamo valvovan kunnaneläinlääkäri on toimitettava verinäytteet pitopaikasta teurastettaviksi lähetetyistä yli 12 kuukauden ikäisistä nautoista Eviraan tutkittaviksi leukoosin varalta.

Lisäksi, jos tartuntapitopaikassa on todettu leukoosia useammalla kuin yhdellä naudalla, kaikista tartuntapitopaikasta yhtä aikaa tartunnan saaneiden nautojen kanssa pidetyistä nautoista on toimitettava verinäytteet Eviraan tutkittaviksi leukoosin varalta aikaisintaan nautojen ollessa 24 kuukauden ikäisiä. Näytteenottoa ei tarvita, jos naudat on lopetettu tai ne ovat kuolleet ennen 24 kuukauden ikää.

Evira antaa ohjeet pitopaikassa pidettävien muiden eläinlajien tutkimuksesta leukoosin varalta.

15 §

Rajoittavien määräysten kumoaminen

Kunnaneläinlääkäri on kumottava 13 §:ssä tarkoitettujen rajoittavien määräysten, jos 13 §:n 2 momentissa tarkoitettujen eläinten on poistettu pitopaikasta ja pitopaikan eläimet on tutkittu 14 §:ssä tarkoitettulla tavalla kielteisillä tuloksilla.

16 §

Poikkeukset

Jos 13 §:n nojalla annetuista rajoittavista määräyksistä aiheutuu huomattavaa haittaa pitopaikan eläintenpidolle esimerkiksi vasikoiden ja nuorkarjan kasvatustilojen puuttumisen takia, kunnaneläinlääkäri voi eläinten omistajan hakemuksesta myöntää niistä poikkeuksia nautojen siirtämiseksi toiseen pitopaikkaan, jossa ei samanaikaisesti pidetä muita nautoja. Päätöksestä ilmoitetaan sille kunnaneläinlääkärille ja läänineläinlääkärille, jonka virka-alueella nautojen määränpäänä oleva pitopaikka sijaitsee. Kunnaneläinlääkäri antaa määränpäänä olevalle pitopaikalle 9 §:n 2 momentin mukaiset rajoittavat määräykset. Määränpäänä olevaan pitopaikkaan sovelletaan myös 14 ja 15 §:n määräyksiä.

Kunnaneläinlääkäri voi kumota 13 §:ssä tarkoitetut rajoittavat määräykset siitä huolimatta, että 13 §:n 2 momentin toisessa luetelmakohdassa tarkoitettuja jälkeläisiä ei ole poistettu tartuntapitopaikasta, jos jälkeläiset on erotettu emästään heti syntymän jälkeen ja ne on tutkittu aikaisintaan 24 kuukauden iässä leukoosin varalta kielteisillä tuloksilla.

Jos tarkoituksena on soveltaa 2 momentissa tarkoitettua poikkeusta, 14 §:n 1 momentissa tarkoitetut verinäytteet voidaan ottaa jälkeläisten vielä ollessa tartuntapitopaikassa.

5 luku**Epidemiologinen selvitys ja kontaktipitopaikat**

17 §

Epidemiologinen selvitys

Kun leukoositapaus on vahvistettu, läänineläinlääkäriin on tehtävä epidemiologinen selvitys tartunnanlähteen selvittämiseksi sekä sellaisten kontaktipitopaikkojen kartoittamiseksi, joihin tauti on voinut levitä. Hänen on selvitettävä tartuntapitopaikkaan ja sieltä pois siirretyt naudat, tartuntapitopaikassa käytetyt ja sieltä luovutetut naudan sukusolut ja alkio, tartuntapitopaikassa käytetyt rokotteet sekä muu toiminta ja kontaktit, joiden kautta tartunta on voinut levitä tartuntapitopaikkaan tai tartuntapitopaikasta eteenpäin.

Vastaavanlainen selvitys on tehtävä myös niissä pitopaikoissa, joissa tartunnan saanutta eläintä on pidetty aikaisemmin. Selvitys on kaikissa pitopaikoissa tehtävä siltä ajanjaksolta, jolloin tartunnan saanutta eläintä on pidetty pitopaikassa. Syntymäpitopaikassa selvitys on lisäksi tehtävä tartunnan saaneen eläimen syntymää edeltävän 12 kuukauden ajalta. Selvityksessä on erityisesti kiinnitettävä huomiota mahdolliseen maternaaliseen tartuntaan sisältäen tartunnan saaneen eläimen emä ja jälkeläiset sekä tartunnan saaneen eläimen emän muut jälkeläiset.

Epidemiologisen selvityksen perusteella läänineläinlääkäriin on laadittava luettelo kontaktipitopaikoista. Luettelo on toimitettava Eviraan ja niiden läänien läänineläinlääkäreille, joiden alueella on kontaktipitopaikkoja.

18 §

Kontaktipitopaikoille annettavat rajoittavat määräykset

Jos tartunnan esiintyminen kontaktipitopaikassa on todennäköinen kontaktipitopaikassa pidettävien tartunnan saaneen lehmän jälkeläisten takia tai muusta perustellusta syystä, kunnaneläinlääkäriin on annettava kontaktipitopaikalle 9 §:n 2 momentin mukaiset rajoittavat määräykset.

19 §

Toimenpiteet kontaktipitopaikoissa, joissa on tartunnan saaneen lehmän jälkeläisiä

Edellä 18 §:ssä tarkoitettujen rajoittavien määräysten peruuttamisen edellytyksenä on, että kontaktipitopaikasta poistetaan joko teurastamalla tai lopettamalla tartunnan saaneen lehmän jälkeläiset. Jos jälkeläinen on vähintään 12 kuukauden ikäinen, siitä on toimitettava asianmukaiset näytteet Eviraan tutkittaviksi leukoosin varalta.

Valtion varoista voi saada eläintautilain 17 ja 19 §:n mukaisesti korvausta niistä eläimistä, jotka on teurastettu tai lopetettu omistajan hakemuksesta.

20 §

Jatkotutkimukset kontaktipitopaikoissa

Kunnaneläinlääkäriin on aloitettava 10 §:n 1 momentissa tarkoitettujen jatkotutkimukset aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua 19 §:ssä tarkoitettujen jälkeläisten poistamisesta. Tarkastuseläinlääkäriin tai pienteurastamoita valvovan kunnaneläinlääkäriin on toimitettava verinäytteet pitopaikasta teurastettaviksi lähetetyistä yli 12 kuukauden ikäisistä nautoista Eviraan tutkittaviksi leukoosin varalta.

Evira antaa ohjeet muissa kontaktipitopaikoissa otettavien näytteiden määrästä ja laadusta ja siitä, mistä eläimistä ja millä aikavälillä näytteet otetaan, neuvoston direktiivin 64/432/ETY mukaisesti.

21 §

Rajoittavien määräysten kumoaminen

Kunnaneläinlääkäriin on kumottava 18 §:ssä tarkoitettujen rajoittavien määräysten, jos 19 §:ssä tarkoitettujen eläimien on poistettu pitopaikasta ja pitopaikan eläimet on tutkittu 20 §:ssä tarkoitettulla tavalla kielteisiksi tuloksiksi.

22 §

Poikkeukset

Jos 18 §:n nojalla annetuista rajoittavista määräyksistä aiheutuu huomattavaa haittaa pitopaikan eläintenpidolle esimerkiksi vasikoiden ja nuorkarjan kasvatustilojen puuttumisen takia, kunnaneläinlääkäri voi eläinten omistajan hakemuksesta myöntää niistä poikkeuksia nautojen siirtämiseksi toiseen pitopaikkaan, jossa ei samanaikaisesti pidetä muita nautoja. Päätöksestä ilmoitetaan sille kunnaneläinlääkärille ja läänineläinlääkärille, jonka virka-alueella nautojen määränpäänä oleva pitopaikka sijaitsee. Kunnaneläinlääkäri antaa määränpäänä olevalle pitopaikalle 9 §:n 2 momentin mukaiset rajoittavat määräykset. Määränpäänä olevaan pitopaikkaan sovelletaan myös 20 ja 21 §:n määräyksiä.

Kunnaneläinlääkäri voi peruuttaa rajoittavat määräykset siitä huolimatta, että 19 §:n ensimmäisessä momentissa tarkoitettuja jälkeläisiä ei ole poistettu kontaktipitopaikasta, jos jälkeläiset on erotettu emästään heti syntymän jälkeen ja ne on tutkittu aikaisintaan 24 kuukauden iässä leukoosin varalta kielteisin tuloksin.

Jos tarkoituksena on soveltaa 2 momentissa tarkoitettua poikkeusta, 20 §:n ensimmäisessä momentissa tarkoitettut verinäytteet voidaan ottaa jälkeläisten vielä ollessa kontaktipitopaikassa.

6 luku **Erinäiset säännökset**

23 §

Kustannukset

Leukoosin vastustamisesta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta säädetään eläintautilain 15-21b §:ssä.

24 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä helmikuuta 2009.

Tällä asetuksella kumotaan naudan tarttuvan leukoosin vastustamisesta 1 päivänä marraskuuta 1993 annettu maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston yleiskirje nro 2/93.

Helsingissä 20 päivänä tammikuuta 2009

Maa- ja metsätalousministeri

Sirkka-Liisa Anttila

Neuvotteleva virkamies

Kajsa Hakulin